

NOTATKA / NOTE

Cis fissicollis MELLIE, 1849 (Coleoptera: Ciidae) w Puszczy Bukowej koło Szczecina

Cis fissicollis MELLIE, 1849 (Coleoptera: Ciidae) in Puszcza Bukowa forest near Szczecin

Rafał RUTA

Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Uniwersytet Wrocławski,
ul. Przybyszewskiego 65, 51-148 Wrocław, e-mail: rafal.ruta@uwr.edu.pl, ORCID: 0000-0001-8515-2385

ABSTRACT. During a faunistic survey conducted in Puszcza Bukowa forest in 2025 two localities of an extremely rare *Cis fissicollis* were found. The species was recorded on old fruiting bodies of *Meripilus giganteus* (PERS.) P. KARST. and *Ischnoderma resinosum* (SCHRAD.) P. KARST.

KEY WORDS: NW Poland, Tenebrionoidea, minute tree-fungus beetles, Dolina Ponikwy projected reserve, Bukowe Zdroje nature reserve.

Cis fissicollis MELLIE, 1849 (ryc. 1, 2) jest gatunkiem osiągającym ok. 2 mm długości, bardzo rzadko spotykanym w całym swym zasięgu obejmującym znaczną część Europy (Austrię, Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Czechy, Francję, Węgry, Włochy, Polskę, Rumunię, Słowację, Rosję i Ukrainę) i Kaukaz (Azerbejdżan i Gruzję) (KRÓLIK 2020). Nowsze obserwacje pochodzą z Francji (ROSE 2010, BUYON i in. 2013). Informacja o występowaniu w Brylińcach (TRELLA 1923) była przez długi czas jedynym doniesieniem z terenu Polski, jednak współczesne obserwacje nie pozwoliły na potwierdzenie występowania *C. fissicollis* w tym regionie (KRÓLIK i in. 2017). W minionych dekadach *C. fissicollis* odnaleziono w Puszczy Białowieskiej, która była dotąd jedyną pewną ostoją tego gatunku w Polsce (KUBISZ 1995, BYK 2001, KUBISZ i in. 2015).

Ryc. 1. *Cis fissicollis*, samiec (fot. R. RUTA).

Fig 1. *Cis fissicollis*, male (photo R. RUTA).

W czasie rekonesansowych prac w Puszczy Bukowej w 2025 r. stosowano standardowe metody: otrząsanie martwych gałęzi na parasol entomologiczny, przesiewanie próchna i owocników grzybów i przeglądanie owocników grzybów różnych gatunków. Owady wypłaszano z przesiewki za pomocą aparatu Winklera. Lokalizacje rejestrowano odbiornikiem GPSMAP 66sr, a chrząszcze fotografowano zestawem do makrofotografii z obiektywem Venus Optics Laowa 25 mm f/2.8 Ultra Macro.

Omawiany gatunek odnaleziono w Puszczy Bukowej na dwóch stanowiskach:

- Puszcza Bukowa, projektowany rezerwat Dolina Ponikwy (kwadrat UTM 10×10 km VV70), 31 V 2025, 1 ex. otrząśnięty z gałęzi (koordynaty 53.3345 N, 14.6433 E); 31 V 2025, 1 ex., 8 VIII 2025, 7 exx. wysiane ze starych owocników *Meripilus giganteus* (PERS.) P. KARST. pod starym, martwym bukiem (ryc. 3A, koordynaty 53.3314 N, 14.6413 E), leg. R. RUTA;
- Puszcza Bukowa, przy szlaku biegnącym przez rez. Bukowe Zdroje im. Profesora Tadeusza Dominika (VV71), 8 VIII 2025, 4 exx. na zeszłorocznych owocnikach *Ischnoderma resinosum* (SCHRAD.) P. KARST. (ryc. 3B, C, koordynaty 53.3512 N, 14.6326 E), obs. R. RUTA.

Odnalezienie *C. fissicollis* w Puszczy Bukowej potwierdza występowanie tego gatunku w Polsce, jest też jednym z najdalej wysuniętych na północ stanowisk w całym zasięgu tego gatunku. Zaskakuje łatwość, z jaką znaleziono *C. fissicollis* w dwóch rejonach Puszczy Bukowej, przy niewielkim

nakładzie prac terenowych (łącznie zaledwie ok. 12 godzin pracy w terenie). W Puszczy Białowieskiej, mimo bardzo intensywnych badań faunistycznych, gatunek ten znajdowano bardzo sporadycznie. Możliwe, że populacja *C. fissicollis* w Puszczy Bukowej jest liczna, jednak potwierdzenie tej hipotezy wymaga dalszych badań.

Występowanie omawianego gatunku w Puszczy Bukowej potwierdza wysokie walory przyrodnicze

tego kompleksu leśnego. Choć ciągłość trwania lasu na omawianym obszarze poddawano w wątpliwość (SKRYCKI 2021), to dane przyrodnicze wskazują dobitnie, że interpretacje takie są nieuprawnione, o czym świadczy nie tylko charakter samych lasów (PAJEWSKI 2010), ale przede wszystkim występowanie szeregu wskaźników lasów o długiej ciągłości ekologicznej, zarówno wśród grzybów, porostów, jak i owadów.

Ryc. 2. *Cis fissicollis*, osobniki na owocniku *Ischnoderma resinosum* (fot. R. Ruta, 8 VIII 2025).

Fig. 2. *Cis fissicollis*, individuals on a fruiting body of *Ischnoderma resinosum* (photo R. Ruta, 8 VIII 2025).

Ekologia omawianego gatunku pozostaje niedostatecznie poznana. Informacje o grzybach żywicielskich *C. fissicollis* są bardzo skąpe. ABEILLE DE PERRIN (1874) wspomina o występowaniu na grzybach rosnących na bukach w Pirenejach. Współczesne obserwacje z Francji (Las Compiègne) wskazują na *Bjerkandera adusta* jako gatunek żywicielski tego chrząszcza (BUYON i in. 2013). Chrząszcze obserwowane w Puszczy Bukowej wgryzały się w owocniki *Ischnoderma resinosum*, jednak nie wiadomo czy larwy również rozwijały się w tym gatunku. W Puszczy Bukowej nie znajdowano *C. fissicollis* na owocnikach *Fomes fomentarius* (L.) Fr. i *Trametes* spp. Z kolei występowanie w Puszczy Białowieskiej wyklucza ściśle związki *C. fissicollis* z lasami bukowymi.

Dotychczas z Puszczy Bukowej wykazano ok. 400 gatunków chrząszczy (WOLENDER 2010). Liczba ta wskazuje na zaledwie wstępne rozpoznanie tej grupy owadów na omawianym obszarze. Wskazane są dalsze regularne badania chrząszczy tego kompleksu leśnego.

Podziękowania

Grażynie DOMIAN dziękuję za potwierdzenie oznaczenia *Ischnoderma resinosum* oraz konsultacje merytoryczne dotyczące Puszczy Bukowej. Romanowi KRÓLIKOWI dziękuję za cenne uwagi do wcześniejszych wersji pracy.

Ryc. 3. Stanowiska *C. fissicollis*: A – w proj. rez. Dolina Ponikwy, B, C – w rez. Bukowe Zdroje (fot. R. RUTA, 8 VIII 2025).

Fig. 3. Localities of *C. fissicollis*: A – in Dolina Ponikwy proj. res., B, C – in Bukowe Zdroje nat. res. (photo R. RUTA, 8 VIII 2025).

PIŚMIENICTWO

- ABEILLE DE PERRIN E. 1874. Essai monographique sur les Cisides européens et circuméditerranéens. Marseille, E. Camoin. 99 ss.
- BUYON H., YVINEC J.-H., ROSE O. 2013. Nouvelles données sur la repartition en France et sur la biologie de *Cis fissicollis* MELLIE, 1848 (Coleoptera, Ciidae). Le Coléoptériste, **16** (1): 51-52.
- BYK A. 2001. Próba waloryzacji drzewostanów starszych klas wieku Puszczy Białowieskiej na podstawie struktury zgrupowań chrząszczy (Coleoptera) związanych z rozkładającym się drewnem leżących pni i pniaków. (ss. 369-393) [W:] SZUJECKI A. (red.): Próba szacunkowej waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej metodą zooindykacyjną. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- KRÓLIK R. 2020. Ciidae. (ss. 33-43) [W:] IWAN D., LÖBL I. (red.): Tenebrionoidea. Revised and Updated Second Edition. Brill, Leiden, Boston.
- KRÓLIK R., SZOŁTYS H., Melke A. 2017. Ciidae (Coleoptera) Pogórza Przemyskiego. Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Przyroda, **23** (online 006): 1-13.
- KUBISZ D. 1995. Chrząszcze (Coleoptera) z wybranych rodzin jako element monitoringu ekologicznego w Puszczy Białowieskiej. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, Ser. A, **797**: 161-176.
- KUBISZ D., IWAN D., TYKARSKI P. 2015. Tenebrionoidea: Mycetophagidae, Ciidae, Mordellidae, Zopheridae, Meloidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae. Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. Coleoptera Poloniae, Vol. 3. University of Warsaw – Faculty of Biology, Natura optima dux Foundation, Warszawa. 744 ss.
- PAJEWSKI Z. 2010. Wielofunkcyjna gospodarka leśna. (ss. 289-300) [W:] DOMIAN G., ZIARNEK K. (red.): Księga Puszczy Bukowej. Tom I: Środowisko Przyrodnicze. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie.
- ROSE O. 2010. Présence de *Cis fissicollis* Mellié, 1848 en forêt domaniale de Tronçais (Allier, France) (Coleoptera Tenebrionoidea Ciidae). L'Entomologiste, **66** (1): 47.
- SKRYCKI R. 2021. Puszcza Bukowa na dawnych mapach (do początku XIX w.). (ss. 219-232) [W:] MIGDAŁSKI P. (red.) Puszcza Bukowa. Między kulturą a naturą. Część 1. Chronicon.
- TRELLA T. 1923. Wykaz chrząszczy okolic Przemyśla. Clavicornia. Polskie Pismo Entomologiczne, **2** (3): 110-123.
- WOLENDER M. 2010. Chrząszcze. (ss. 212-219) [W:] DOMIAN G., Ziarnek K. (red.): Księga Puszczy Bukowej. Tom I: Środowisko Przyrodnicze. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Wpłynęło: 19 sierpnia 2025

Zaakceptowano: 20 października 2025